

DELTACONFERENTIE

Wij kunnen ons zo'n Deltaprogramma simpelweg niet veroorloven, zei de Filipijnse senator Cynthia Villar tijdens de openingsbijeenkomst van de tweede internationale conferentie Deltas in Times of Climate Change in Rotterdam. Daarmee maakte Villar duidelijk dat de alom aangeprezen Nederlandse aanpak geenszins een blauwdruk is voor alle buitenlandse deltagebieden. Drie dagen lang bogen 1.200 geïnspireerde conferentiegangers uit 50 landen zich over de complexe materie van watermanagement in deltagebieden. Op de conferentie werden veel hulpmiddelen gepresenteerd om beter grip te krijgen op die complexiteit.

Minister Schulz van Haegen opende de conferentie

Inspirerende internationale Deltaconferentie in Rotterdam

Nederlands Deltaprogramma zeker geen internationaal

Door Jac van Tuijn

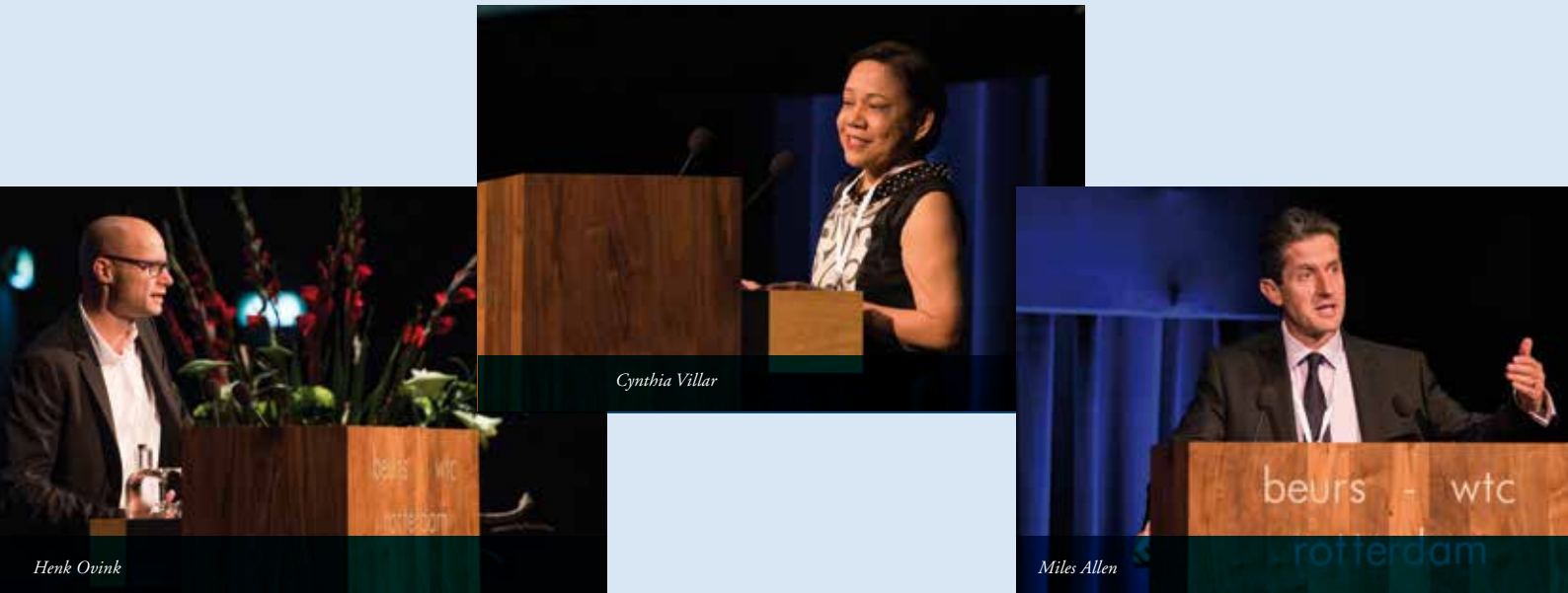
Dutch Delta approach, delta approach, adaptive deltamanagement, tipping point analyses, building blocks. Het was nauwelijks nog uit elkaar te houden op de tweede editie van de internationale conferentie over deltamanagement die plaatsvond van 24 tot 26 september. Uit de hele wereld waren delegaties naar Rotterdam gekomen om zich te buigen over de complexe materie van laaggelegen en dichtbevolkte rivierdelta's. De Nederlandse preventieve aanpak wordt alom gewaardeerd en er was dan ook veel internationale aandacht voor het kersverse Deltaprogramma 2015 gebaseerd op de 'Dutch delta approach'. Bert Parmet, secretaris van de Deltacommissie, sprak tijdens de opening van de Deltaconferentie over de typisch Nederlandse aanpak die ons watersysteem klimaatbestendig moet maken. In de internationale context van de conferentie lichtte hij er drie facetten uit: multi-governance, gezamenlijke fact-finding en adaptief deltamanagement. Klimaatadaptatie is nooit af, aldus Parmet.

Tijdens de opening maakte de Filipijnse senator Cynthia Villar al direct duidelijk dat het Nederlandse Deltaprogramma geen

blauwdruk kan zijn voor de rest van de wereld. Voor ons is zo'n aanpak simpelweg niet te betalen, aldus Villar. Iedere delta steekt niet alleen hydrologisch anders in elkaar, maar ook bestuurlijk is er geen een hetzelfde. Daarom waren de congresgangers gretig te horen hoe rivierdelta's elders in de wereld klimaatbestendig worden gemaakt.

Daling van zeespiegel

Als inleiding op de Deltaconferentie gaf professor Miles Allen van Oxford Universiteit een update over de nieuwste inzichten in de klimaatverandering en ging hij nader in op de verschenen gedeelten van het vijfde rapport van de IPCC klimaatcommissie van de Verenigde Naties. Professor Allen liet zien dat de zeespiegelstijging overal anders zal zijn. Rond de Noordpool wordt zelfs een daling van de zeespiegel verwacht. Anders is het langs de Amerikaanse oostkust. Daar wordt de grootste stijging verwacht. Vervolgens liet professor Allen een plaatje zien van een groot aantal dobbelstenen waarvan er verrassend veel op een zes lagen. De risico's stapelen zich op zei hij en citeerde een Amerikaanse

ramma nale blauwdruk

bosbrandbestrijder die zei dat klimaatverandering een slechte dag nog slechter maakt.

Minder beton, meer natuur

Vier jaar geleden lag de nadruk van de eerste internationale Deltaconferentie op bewustwording. De specifieke problematiek in laaggelegen en dichtbevolkte rivierdelta's stond internationaal nauwelijks op de kaart. Inmiddels hebben overstromingen in wereldsteden als Bangkok, Manilla en New York volop aandacht getrokken. De tweede conferentie was daarom veel meer geprogrammeerd rond het ontrafelen van de complexiteit van de deltavraagstukken en de voorwaarden voor het ontwikkelen van een langetermijnvisie. Opmerkelijk is dat op veel sessies gesproken werd over klimaatadaptatie aan de hand van natuurlijke processen. De natuur blijkt een duidelijke bondgenoot. Het is niet alleen goedkoper dan de bouw van harde constructies, maar natuurlijke processen kunnen - in meer of mindere mate - ook adaptief worden ingezet. Minister Melanie Schultz van Haegen benadrukte dat Nederland in het Deltaprogramma 2015 hier al

sterk op inzet. Slimme landschapsontwerpen, zoals dat is gedaan bij Ruimte voor de Rivier en Bouwen met de natuur, staan wat haar betreft centraal.

Drijvende woningen in Manilla

De Filipijnse senator Villar toonde zich ook erg geïnteresseerd in Bouwen met de Natuur en wees op de mogelijkheid op het herstel van mangrovebossen langs de kust. Verder richtte ze de aandacht op een landaanwinningproject in Manilla. Zij vreesde dat als er een nieuwe strook land voor de kust wordt opgespoten, de rivieren die door Manilla stromen nog slechter hun water kwijt kunnen. Vooral de arme wijken krijgen dan met nog meer overstromingen te maken, zo waarschuwde ze. Ze riep Nederland op mee te denken over de optie van goedkope drijvende woningen in de sloppenwijken van Manilla die zijn uitgedijd naar delen van de stad waar nu al permanent water staat.

Adaptief management

Adaptief deltamanagement was het toverwoord op de

Delta Approach met 12 bouwstenen

Op de Deltaconferentie is het concept van de Delta Approach gelanceerd. Het concept bestaat uit 12 bouwstenen die als basisvoorwaarden gelden voor een duurzaam deltamanagement. Nederland heeft de afgelopen jaren met het programma Water mondiaal veel projecten uitgevoerd in allerlei rivierdelta's over de hele wereld. Al snel bleek dat in iedere delta de samenwerking anders was. Zo wordt in Vietnam en Bangladesh meegewerkt aan de totstandkoming van een allesomvattende klimaatadaptatie strategie. In andere landen gaat het veel meer om een eerste

reactie op een recente overstroming. De ervaringen van al die buitenlandse projecten zijn geanalyseerd en samengebracht in het concept Delta Approach met 12 voorwaardelijke elementen. Tijdens de Deltaconferentie zijn acht goedbezochte sessies gehouden over specifieke deltagebieden waarbij getoetst is in hoeverre deze 'bouwstenen' al aanwezig zijn.

Iedere delta steekt hydrologisch anders in elkaar. Een blauwdruk is daarom niet mogelijk, maar samenwerken en informatie uitwisselen helpt bij het vinden van de oplossing op maat

De waterveiligheid biedt de mogelijkheid om gelijktijdig ook de leefomgeving te verbeteren

conferentie. Echter dat veronderstelt een overheid met goed functionerend bestuurlijk apparaat dat werkt op basis van een heldere visie, een planning en een toereikend budget. Veel presentaties van buitenlandse deelnemers lieten zien dat in een groot aantal deltagebieden op dat punt nog een grote slag te slaan is.

Onzekerheid en langetermijndenken kenmerken de lastige dagelijkse praktijk van klimaatadaptatie. Veel sessies gingen over het omgaan met deze abstracties. Marjolijn Haasnoot van Deltares ging bij een van die sessies in op de 'tipping points' en 'adaptation pathways'. Deltares heeft een systematiek ontwikkeld waarbij gekeken wordt naar de robuustheid van een watersysteem en hoelang het systeem nog is opgewassen tegen het veranderende klimaat. Op enig moment is de rek eruit en dat is het 'tipping point' dat als baken dient voor alle investeringsbeslissingen. Haasnoot vertelde dat deze 'tipping points' voor alle Europese landen in kaart zijn gebracht. Hieruit blijkt dat met name Zweden, het Alpengebied en Zuid-Frankrijk weinig tijd hebben en snel maatregelen moeten nemen. Voor Nederland is de urgentie minder groot.

Een woud aan toekomstverkenningen

Andere presentaties maakten duidelijk dat er veel onderzoek wordt gedaan en dat er op enig moment een woud aan toekomstverkenningen op tafel ligt. De rapporten zijn rijp en groen en spreken elkaar soms tegen. Het gevolg is dat niemand meer goed weet waar te beginnen. Op een sessie van Connecting Delta Cities constateerde Jesse Keenan van de Columbia University dat in New York zo'n impasse dreigt te ontstaan. Stedenbouwkundige Peter van Veelen gaf aan dat de wetenschap hier de bestuurders een handje kan helpen. Hijzelf is werkzaam bij zowel de gemeente Rotterdam als bij de TU Delft. Van Veelen vertelde hoe hij de gemeente Rotterdam werkende wijze nieuwe wetenschappelijke inzichten kan aanreiken.

Burgemeesters aan de macht

Nederland is, samen met Bangladesh en enkele kleine eilandstaten, een uitzonderlijk geval omdat de waterveiligheid een zaak is van nationaal belang. In veel landen speelt de deltaproblematiek maar in een klein deelgebied. Een nationale

Winnaars Business Challenge: geld verdienen met afvalwater

Priska Prasetya en Jelmer van Veen zijn met hun business idee Aggri+ winnaars geworden van de International Climate Adaptation Business Challenge. Hun innovatie maakt van afvalwater drie producten: schoon landbouwwater, voedingsrijke compost en visvoer. Ze werden beloond met een geldbedrag van 25.000 euro. Prasetya en Van Veen willen in Vietnam 25 stations bouwen waar afvalwater wordt verzameld en verwerkt. In zo'n Aggri+-station wordt het afvalwater gescheiden waarbij de vaste stoffen naar droogbedden gaan; daar wordt de vaste massa gemengd met

groenafval uit de koffieteelt, en tot compost verwerkt. Het afgescheiden water gaat eerst door een kunstmatig moeras. Het afvalwater is dan nog rijk aan nutriënten zodat er microplankton in kan groeien. Dat plankton wordt gebruikt om vissen te kweken en zo het water verder te zuiveren. De poep van de vissen vormt, eenmaal uitgefilterd en gedroogd, ook voedingsrijke compost. Uiteindelijk is het water schoon genoeg om - samen met de compost - aan lokale koffieboeren te worden verkocht. De vissen worden op de lokale markt verkocht.

De grootste zeespiegelstijging wordt volgens Miles Allen verwacht aan de Amerikaanse oostkust

De ervaringen van buitenlandse projecten zijn geanalyseerd en samen gebracht in het concept Delta Approach met 12 voorwaardelijke elementen

overheid heeft soms andere prioriteiten en dan staat een deltagebied er alleen voor. Een grote kuststad kan ervoor kiezen zelf de kar te gaan trekken. Dat was de gedachte bij de rondetafeldiscussie met vooraanstaande vertegenwoordigers van grote steden als Jakarta, New Orleans, Ho Chi Minh City en Panama. Volgens burgemeester Ahmed Aboutaleb van Rotterdam zijn gemeenten bij uitstek in staat om de lokale bevolking te betrekken bij de uitwerking van klimaatadaptatie. Aboutaleb kreeg hierin bijval van vicegouverneur Sutanto Soehodho van Jakarta en locoburgemeester Raisa Banfield van Panama City. Probleem is wel dat grote steden veel geld afdragen aan de nationale schatkist en daardoor zelf weinig geld hebben om het klimaatbestendig maken van hun stad te kunnen bekostigen. Locoburgemeester Cedric Grant van New Orleans vertelde dat zijn stad op enig moment plannen had om een lokale belasting in te voeren voor het financieren van de dure waterveiligheidsmaatregelen. Daar stak Washington echter een stokje voor, aldus Grant.

Water verbindt

Henk Ovink had het slotwoord. Als speciale Nederlandse afgezant bij de Hurricane Sandy Rebuilding Task Force heeft hij van nabij meegemaakt hoe het door superstorm Sandy getroffen gebied er weer langzaam bovenop krabbelt. 'Rebuilding better' is het devies daar, vertelde Ovink maar de rol van de centrale overheid is beperkt. De uitvoering zal vooral van de lokale gemeenschappen moeten komen. Zo zit Amerika bestuurlijk nu eenmaal in elkaar. De dynamiek moet uit de afzonderlijke gemeenschappen komen. Zij zullen hun politici moeten aansporen om daarvoor op hoger niveau geld vrij te krijgen. Het valt Ovink op dat de waterveiligheid - ook in Amerika - een brug slaat tussen verschillende disciplines en het de mogelijkheid biedt om gelijktijdig ook de leefomgeving te verbeteren. Water verbindt, zei Ovink. Dat geldt wat hem betreft ook internationaal, want het gaat om een wereldwijde uitdaging die sterke allianties goed kan gebruiken. ♦